

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

ESKİ İKİNCİ BÖLÜM

İSMAİL SEZER / TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru No.36807/07)

KARAR

STRAZBURG

24 Mart 2015

İşbu karar Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup şekli bazı değişikliklere tabi tutulabilir.

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2015. Bu gayriresmî çeviri, Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme'yi bağlamamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

İSMAİL SEZER / TÜRKİYE KARARI

İsmail Sezer / Türkiye davasında,

Başkan,

Guido Raimondi,

Hâkimler,

Işıl Karakaş,

András Sajó,

Helen Keller,

Paul Lemmens,

Robert Spano,

Jon Fridrik Kjølbro

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdürü* Stanley Naismith'in katılımıyla, Daire olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (Eski İkinci Bölüm), 17 Şubat 2015 tarihinde gerçekleştirdiği müzakereler neticesinde, anılan tarihte aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan davanın temelinde, bu ülkenin vatandaşı olan İsmail Sezer'in ("başvuran"), 17 Ağustos 2007 tarihinde İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu (36807/07 No.lu) başvuru bulunmaktadır.

2. Başvuran, Ankara'da görev yapan Avukat U. E. Ses tarafından temsil edilmiştir. Türk Hükümeti ("Hükümet") ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

3. Başvuran, Sözleşme'nin 11. ve 13. maddelerinin ihlal edildiğini iddia etmektedir.

4. Başvuru, 19 Mayıs 2009 tarihinde Hükümete tebliğ edilmiştir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

5. Devlet ilköğretim okulunda öğretmen olan başvuran, 1975 yılında doğmuş ve Kırklareli’nde ikamet etmektedir.

6. Başvuran olayların meydana geldiği dönemde, *Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonuna* (“KESK”) bağlı *Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası* (“Eğitim-Sen”) yerel şube sekreteriydi.

7. *Demokratik Toplum Partisi* (“DTP”) yerel şube başkanı 7 Nisan 2006 tarihinde, *Eğitim-Sen* sendikasını, 10 Nisan 2006 tarihinde düzenlenecek “Türkiye’nin sorunları ve çözüm yolları” konulu bir panele katılmaya davet etmiştir.

8. Başvuran 10 Nisan 2006 tarihinde, *Eğitim-Sen* yerel şubesinin sekreteri sıfatıyla bu panele katılmıştır.

9. Başvuran 30 Mart 2007 tarihinde, söz konusu panele katılması nedeniyle hakkında disiplin soruşturması açıldığına dair bilgilendirilmiş ve savunmasını sunması istenmiştir.

10. Başvuran 12 Nisan 2007 tarihinde, savunma layihasını sunmuştur. Başvuran söz konusu panele memur olarak değil ülke sorunlarına duyarlı bir vatandaş ve sendika temsilcisi olarak katıldığını ve ne memurluk statüsünün ne de yürürlükteki kanunların kendisinin böyle bir toplantıya katılmasına engel teşkil etmediğini beyan etmiştir.

11. 14 Temmuz 1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun 125. maddesinin B fıkrasının d) bendine dayanarak, disiplin cezası bağlamında İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından 17 Nisan 2007 tarihinde başvurana, siyasi bir parti tarafından düzenlenen panele katılması nedeniyle kınama cezası verilmiştir.

12. Başvuran 1 Mayıs 2007 tarihinde, 657 sayılı Kanun’un 135. maddesine dayanarak söz konusu karara karşı Kırklareli Valisi nezdinde itiraz etmiştir. Başvuran, siyasi partiler tarafından düzenlenen panele, bir

İSMAİL SEZER / TÜRKİYE KARARI

memurun katılmasını yasaklayan yasal bir kural bulunmadığı için aldığı kınama cezasının yasal dayanaktan yoksun olduğunu iddia etmektedir. Başvuran söz konusu panele ilgili bir vatandaş ve sendikasının üst düzey yöneticisi olarak katıldığını, alkışlamak suretiyle dahi belirtilen konuşmaların lehinde veya aleyhinde bir görüş ifade edecek herhangi bir davranışta bulunmadığını belirtmiştir.

13. Başvuranın itirazı 28 Mayıs 2007 tarihinde reddedilmiştir. Vali, itiraz edilen kararda tespit edilen olayları hatırlattıktan sonra başvurana verilen kınama cezasının uygulanabilir usul hukuku ve maddi hukuk kurallarına uygun olduğunu ve cezanın iptal edilmesini gerektirecek herhangi bir unsur bulunmadığı kanaatine varmıştır.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK VE UYGULAMASI

A. Türk Hukuku

1. Anayasa

1. Olayların meydana geldiği dönemde Anayasa'nın 129. maddesi şunu öngörmekteydi:

“(…)

Uyarma ve kınama cezalarıyla ilgili olanlar hariç, disiplin kararları yargı denetimi dışında bırakılamaz.”

15. 129. madde, 12 Eylül 2010 tarihinde değiştirildiği şekli ile şu şekildedir:

“(…)

Disiplin kararları yargı denetimi dışında bırakılamaz.”

2. 14 Temmuz 1965 Tarihli ve 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu

16. 14 Temmuz 1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125. maddesine göre, devlet memurlarına verilebilecek disiplin cezaları; uyarma, kınama, aylıktan kesme, kademe ilerlemesinin durdurulması ve devlet memurluğundan çıkarmadır.

İSMAİL SEZER / TÜRKİYE KARARI

17. 125. maddenin B) fıkrasında şunlar yer almaktadır:

“Kınama: Memura, görevinde ve davranışlarında kusurlu olduğunun yazı ile bildirilmesidir.

Kınama cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

(...)

d) Hizmet dışında Devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak,

(...)”

18. Olayların meydana geldiği dönemde yürürlükte olan kanunun 135. maddesi şu şekildeydi:

“Disiplin amirleri tarafından verilen uyarma ve kınama cezalarına karşı itiraz, varsa bir üst disiplin amirine yoksa disiplin kurullarına yapılabilir.

Aylıktan kesme, kademe ilerlemesinin durdurulması ve devlet memurluğundan çıkarma cezalarına karşı idari yargı yoluna başvurulabilir.”

19. 135. madde, 13 Şubat 2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanun ile değiştirildiği üzere, şu şekilde düzenlenmiştir.:

“Disiplin amirleri tarafından verilen uyarma, kınama ve aylıktan kesme cezalarına karşı disiplin kuruluna, kademe ilerlemesinin durdurulması cezasına karşı yüksek disiplin kuruluna itiraz edilebilir.

(...)

Disiplin cezalarına karşı idari yargı yoluna başvurulabilir.”

B. Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı

2. 3 Mayıs 1996 tarihinde imzalanan Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı’nın 5. maddesi “Örgütlenme Hakkı” başlığı altında şu şekilde düzenlenmiştir.

“Akit Taraflar, çalışanların ve işverenlerin ekonomik ve sosyal çıkarlarını korumak için yerel, ulusal ve uluslararası örgütler kurma ve bu örgütlere üye olma özgürlüğünü sağlamak veya desteklemek amacıyla ulusal yasanın bu özgürlüğü zedelemesini veya zedeleyici biçimde uygulanmasını önlemeyi taahhüt ederler. Bu maddede öngörülen güvencelerin, güvenlik güçleri bakımından hangi ölçüde uygulanacağı ulusal yasalarla ya da yönetmeliklerle belirlenir. Bu güvencelerin silahlı kuvvetler mensuplarına uygulanmasına ilişkin ilke ile bu kesime hangi düzeyde uygulanacağı, yine ulusal yasalar ya da yönetmeliklerle saptanır.”

İSMAİL SEZER / TÜRKİYE KARARI

21. Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı, Türkiye tarafından onaylanmıştır. Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı, Türkiye açısından 1 Ağustos 2007 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Ancak Türkiye, 5. maddeyi kabul etmemiştir.

Türkiye olayların meydana geldiği dönemde, 18 Ekim 1961 tarihinde imzalanan ve Türkiye’de 24 Aralık 1989 tarihinden itibaren yürürlüğe giren Avrupa Sosyal Şartı’na taraftı. Bu Şart’ın 5. maddesinde, revize edilen 5. maddeyle neredeyse benzer bir hüküm yer almaktaydı. Ancak Türkiye ilk Şart’ın 5. maddesini de kabul etmemiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. SÖZLEŞME’NİN 11. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

22. Başvuran toplantıya katıldığı için aldığı kınama cezası nedeniyle dernek kurma özgürlüğü hakkının ihlal edildiğinden şikâyet etmektedir. Başvuran, Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı ve Sözleşme’nin 11. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

Bir işlemin Sözleşme ile Protokollerinden başka bir anlaşmayla uygunluğunu denetleme yetkisi olmayan Mahkeme, başvuranın dernek kurma özgürlüğü hakkındaki şikâyetini yalnızca Sözleşme’nin 11. maddesi çerçevesinde inceleyecektir. Bu madde şu şekildedir:

“1. Herkes barışçıl olarak toplanma ve dernek kurma hakkına sahiptir. Bu hak, çıkarlarını korumak amacıyla başkalarıyla birlikte sendikalar kurma ve sendikalara üye olma hakkını da içerir.

2. Bu hakların kullanılması, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplum içinde ulusal güvenliğin, kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli olanlar dışındaki sınırlamalara tabi tutulamaz. Bu madde, silahlı kuvvetler, kolluk kuvvetleri veya devlet idaresi mensuplarınca

İSMAİL SEZER / TÜRKİYE KARARI

yukarda anılan haklarını kullanılmasına meşru sınırlamalar getirilmesine engel değildir.”

23. Hükümet bu teze karşı çıkmaktadır.

A. Kabul Edilebilirlik Hakkında

1. Konu Bakımından Bağdaşmazlık

24. Hükümet, *Vilho Eskelinen ve diğerleri/Finlandiya* ([BD], No. 63235/00 AİHM 2007-II) kararını ileri sürerek, idare ile kamu görevlilerini karşı karşıya getiren ihtilafların Sözleşme’nin uygulama alanı dışında kaldığını savunmaktadır. Hükümete göre, başvuru konu bakımından (*ratione materiae*) yetkisizlik nedeniyle reddedilmesi gerekir.

25. Başvuran, bu itirazın temelden yoksun olduğu kanaatindedir.

26. Mahkeme, Hükümet tarafından ileri sürülen Sözleşme’nin 6. maddesinin 1. fıkrasının uygulanabilirliğine ilişkin kararda benimsediği görüşün, Sözleşme’nin 11. maddesi bağlamındaki şikâyet açısından uygun olmadığını tespit etmektedir.

27. Bununla birlikte Mahkeme, başvurunun Sözleşme’nin hükümleriyle konu bakımından (*ratione materiae*) bağdaşmamasına ilişkin Hükümetin itirazını, 11. madde ile “toplantı ve dernek kurma özgürlüğü haklarının kullanılmasına silahlı kuvvetler, polis veya devlet idaresi mensupları tarafından meşru kısıtlamalar getirilmesinin yasaklanmamasını” öngören, Sözleşme’nin 11. maddesinin 2. fıkrasının 2. cümlesi açısından incelemesi gerekmektedir.

28. Bu konuda Mahkeme, Sözleşme’nin 11. maddesinin 2. fıkrasındaki hükümde, Devletin memurlarının dernek kurma özgürlüğüne saygı duymak zorunda olduğunun açıkça öngörüldüğünü ancak devletin silahlı kuvvetleri, polis teşkilatı veya devletin idare mekanizmasında görevli memurlar söz konusu olduğunda, gerekli durumlarda, yasal kısıtlamaların getirilebileceğinin belirtildiğini hatırlatmaktadır (bk. *İsveç Lokomotif*

İSMAİL SEZER / TÜRKİYE KARARI

Sürücüleri Sendikası/İsveç, 6 Şubat 1976, § 37, A serisi No. 20 ve *Demir Baykara/Türkiye* [BD], No. 34503/97, § 96, AİHM 2008).

29. Mahkeme ayrıca, Sözleşme'nin 11. maddesinin 2. fıkrasında belirtilen üç kişilik gruba uygulanan kısıtlamaların dar anlamda yorumlanması ve dolayısıyla söz konusu hakların “kullanılması” ile sınırlı kalması gerektiğini hatırlatmaktadır. Bu kısıtlamalar, örgütlenme hakkının özüne dahi halel getirmemelidir. Her halükarda, bu kişilerin sendikal haklarına ilişkin olarak getirilen olası kısıtlamaların meşruiyetini ispatlamak, ilgili Devletin yükümlülüğüdür. Bununla birlikte Mahkeme, faaliyetlerinin devletin idare mekanizması ile alakası olmayan belediye memurlarına, ilke olarak, “devletin idare mekanizmasının görevlileri” olarak muamele edilemeyeceği ve buna göre, bu temelde örgütlenme ve sendika kurma haklarında bir kısıtlamaya maruz bırakılamayacakları kanısındadır (anılan *Demir ve Baykara*, § 97).

30. Hükümet mevcut davada, başvuranın öğretmen olarak hangi sebeple Sözleşme'nin 11. maddesinin uygulama alanı dışında bırakıldığını hiçbir şekilde açıklamamaktadır (bk. gerekli değişiklikler yapıldıktan sonra (*mutatis mutandis*), *Tüm Haber Sen ve Çınar/Türkiye*, No. 28602/95, § 36, AİHM 2006-II). Hükümet, devlet okulu öğretmeni olarak başvuranın yerine getirdiği görevlerin niteliği itibarıyla nasıl, Sözleşme'nin 11. maddesinin 2. fıkrasının ikinci cümlesinin “meşru kısıtlamalarına” tabi “devletin idare mekanizmasında” görevli olan memur olarak değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymamaktadır (anılan *Demir ve Baykara*, § 107).

31. Dolayısıyla başvuran yasal olarak Sözleşme'nin 11. maddesini ileri sürebilmekte ve bu nedenle, Hükümet tarafından ileri sürülen itiraz reddedilmelidir.

2. İç Hukuk Yollarının Tüketilmemesi

32. Hükümet ayrıca, iç hukuk yollarının tüketilmediği konusunda kabul edilemezlik itirazında bulunmuştur. Hükümet, idarenin başvuranın yaptığı itiraz hakkında henüz karar vermediği halde başvuranın Mahkeme'ye

İSMAİL SEZER / TÜRKİYE KARARI

başvurduğunu ortaya koymaktadır (yukarıda 8. paragraf). Hükümet ayrıca, yerel mahkemelerin Sözleşme'nin muhtemel ihlalinden kaynaklanacak ihlali giderme imkânı bulamadan, başvuranın Mahkeme'ye başvurduğunu iddia etmektedir.

33. Başvuran itirazın esasına karşı çıkmaktadır.

34. Mahkeme, yetkili valinin 28 Mayıs 2007 tarihinde, başvuranın itirazını reddettiğini tespit etmektedir. Mahkeme ardından, eski Anayasa'nın 129. maddesi ve de 657 sayılı Kanun'un 135. maddesinden, kınama cezasının yargı denetimine tabi olmadığını anlaşıldığını tespit etmektedir. Nitekim dava koşulları ışığında Mahkeme, başvuranın mevcut iç hukuk yollarını tükettiğini gözlemlemektedir. Dolayısıyla hükümetin itirazı dayanaktan yoksundur ve reddedilmesi gerekir.

35. Hükümet iç hukuk yollarının tüketilmediği konusunda bir başka itiraz daha ileri sürmektedir. Hükümet başvuranın Mahkeme'ye taşıdığı şikâyetleri öz olarak olsa bile ulusal makamlar nezdinde ileri sürmediğini iddia etmektedir.

36. Başvuran itirazın esasına karşı çıkmaktadır

37. Mahkeme başvuranın, 12 Nisan 2007 tarihli savunma lahiyasında, söz konusu panele özellikle *Eğitim-Sen* sendikasının üyesi sıfatıyla katıldığını açıkladığını tespit etmiştir. Mahkeme, başvuranın savunmasında, memur olmasının ve yürürlükteki kanunun bu türden bir gösteriye katılmasını kısıtlamadığını belirttiğini kaydetmektedir (yukarıda 10. paragraf). Dolayısıyla bu itirazı da reddetmek gerekir.

3. Diğer kabul edilemezlik gerekçeleri

38. Mahkeme başvurunun, Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendi anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve başka herhangi bir kabul edilemezlik gerekçesinin bulunmadığını tespit ederek başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar vermiştir.

B. Esası Hakkında

1. Müdahalenin Varlığı Hakkında

39. Başvuran, söz konusu panele katılması nedeniyle kendisine verilen kınama cezasının dernek kurma hakkına yapılmış bir müdahale olarak değerlendirilmesi gerektiğini iddia etmektedir.

40. Hükümet, başvuranın sendikal örgüte bağlı olması nedeniyle değil siyasi bir parti tarafından düzenlenen panele katılması nedeniyle disiplin cezasına çarptırıldığını iddia etmektedir. Dolayısıyla sendikaya üye olma hakkına sınırlama olmamıştır.

41. Mahkeme, her ikisinin de Sözleşme'nin 11. maddesi ile güvence altına alınan ihtilafli olayların, hem toplanma özgürlüğü hem de dernek kurma özgürlüğüyle ilgili olduğu kanaatindedir. Bir taraftan Mahkeme, başvuranın, siyasi bir parti tarafından düzenlenen panele katılması yani toplanma özgürlüğü hakkını kullanması nedeniyle cezalandırıldığını kaydetmektedir. Diğer taraftan ise *Eğitim-Sen* yerel şube sekreteri sıfatıyla panele katıldığını ve isnat edilen suçlamalara karşı kendisini savunmak için bu sıfatından açıkça yararlandığını kaydetmektedir. Başvuranın bakış açısına göre isnat edilen suçlama, sendikal faaliyette bulunulmasıyla ilgilidir. Başvuran gibi Mahkeme de dernek kurma özgürlüğüyle, tam anlamıyla sendika özgürlüğüyle ilgili bir durum olduğunu ve dava konusu tedbirin, başvuranın dernek kurma özgürlüğüne bir müdahale olarak değerlendirilebileceği kanaatindedir.

2. Müdahalenin Haklı Gösterilmesi Hakkında

42. Mahkeme, 11. maddenin 2. paragrafı bakımından “yasa ile öngörülmedikçe”, bir ya da daha fazla meşru amaç izlenmedikçe ve bu amaçları başarmak “demokratik bir toplumda gerekli” olmadıkça böylesi bir müdahalenin Sözleşme'nin 11. maddesine aykırı olduğunu hatırlatmaktadır

İSMAİL SEZER / TÜRKİYE KARARI

a. Müdahalenin “Kanunda” Öngörülüp Öngörülmediği Konusu Hakkında

43. Mahkeme, 657 sayılı Kanun’un 125. maddesinin B fıkrasının d) bendi uyarınca başvurana verilen kınama cezasına taraflarca itiraz edilmediğini ve cezanın bu hükme uygun olduğunu tespit etmektedir. Mahkeme ayrıca dava konusu disiplin tedbirinin yasal dayanağının bulunduğunu kaydetmektedir.

b. Müdahalenin Meşru Bir Amaç Veya Amaçlar Taşıyıp Taşıyamaması Konusu Hakkında

44. Hükümet, müdahalenin, kamu güvenliliğinin sürdürülmesi, düzenin korunması, suçun engellenmesi ve başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacı taşıdığını savunmaktadır. Başvuran, bu hususta görüş bildirmemektedir.

45. Mahkeme, başvuran ile ilgili olarak alınan tedbirlerde izlenen amaçların yasaya uygunluğu konusunda kuşku duyarak, müdahalenin kamu düzenin korunmasının sağlanması açısından meşru bir amaç taşıdığı varsayımından yola çıkacaktır.

c. Müdahalenin “Demokratik Bir Toplumda Gerekli” Olup Olmadığı Konusu Hakkında

i. Tarafların İddiaları

3. Hükümet, başvurana verilen disiplin cezasının, başvuranın kazanılmış haklarında yani aylığı, kademesi ve ödeneklerinde bir değişikliğe neden olmadığını ve statüsü gereği başvurana disiplin cezaları verilebileceğini savunmaktadır. Diğer taraftan Hükümet, başvurana verilen disiplin cezasının, başvuranın sendikaya üye olma ve dernek kurma hakkına bir kısıtlama veya bir engel oluşturmadığı kanısındadır. Hükümet, başvuranın sendikal faaliyetlerde bulunmaya devam edebileceğini eklemektedir.

47. Ayrıca Hükümet, 657 sayılı Kanun uyarınca, memur sıfatıyla başvuranın kanunî ve nizamî bir rejime tabi olduğunu ve bu bağlamda, istisnaya tabi tutulabileceğini hatırlatmaktadır. Hükümet, başvuranın memur

İSMAİL SEZER / TÜRKİYE KARARI

sıfatıyla, idareye karşı görev ve sorumluluklarının olduğunu ve bu hususları bilerek memur olduğunu eklemektedir. Hükümet, memurların bazı hak ve özgürlüklerine kısıtlama getirme imkânının idarenin disiplin sisteminin doğasından ileri geldiğini ve bu kısıtlamaların memur olmayanlara zorunlu olarak dayatılamayacağını belirtmektedir. Hükümet, başvurana verilen cezanın toplumsal ihtiyaç baskısına makul bir yanıt olarak görülebileceği ve orantısız olarak değerlendirilemeyeceği sonucuna varmıştır.

48. Başvuran, Hükümetin argümanlarına karşı çıkmaktadır. Başvuran memur sıfatıyla değil de sendika üyesi sıfatıyla ihtilaf konusu panele katılması nedeniyle kınama cezası aldığını düşünmektedir.

i. Mahkeme'nin Değerlendirmesi

49. Mahkeme, Sözleşme'nin 11. maddesinin 1. fıkrasının sendika özgürlüğünü, dernek kurma özgürlüğünün bir türü ya da özel bir boyutu olarak açıkladığını hatırlatmaktadır (*Syndicat national de la police belge (Belçika Ulusal Polis Sendikası)/Belçika*, 27 Ekim 1975, § 38, A Serisi No. 19 ve *Dahlström*, anılan, § 34 ve *Demir ve Baykara*, anılan, §109). *İsveç Lokomotif Sürücüler Sendikası/İsveç*, § 39 ve anılan *Demir ve Baykara*, § 109). Bu hükümde yer alan “çıkarların korunması için” ifadeleri, gereksiz ifadeler değildir ve Sözleşme, sendikanın yapacağı toplu eylem yoluyla, sendika üyelerinin mesleki çıkarlarını savunma özgürlüğünü güvence altına almaktadır. Sendika üyeleri tarafından gerçekleştirilecek olan bu eyleme Sözleşmeci Devletler tarafından izin verilmeli, eylemin devamı ve gelişimi sağlanmalıdır (bk. *Wilson, National Union of Journalists (Ulusal Gazeteciler Sendikası) ve Diğerleri/Birleşik Krallık*, No. 30668/96, 30671/96 ve 30678/96, § 42, AİHM 2002-V, *Danilenkov ve diğerleri/Rusya*, No. 67336/01, § 121, AİHM 2009 (Özetler)).

50. Aynı zamanda Mahkeme, Sözleşme'nin 11. maddesinin, çıkarlarını savunabilmeleri amacıyla sendika üyelerine, sendikalarının sesini duyurma hakkını güvence altına aldığını ancak Devlet tarafından sendika üyelerine belli bir muamele yapılmasını güvence altına almadığını hatırlatmaktadır.

İSMAİL SEZER / TÜRKİYE KARARI

Sözleşme, mevzuatın söz konusu maddeye uygun koşullara göre sendikalara, üyelerinin çıkarlarını savunabilmesi için mücadele etme imkânı sunmasını gerektirir. (anılan *Demir ve Baykara*, § 141 ve *Sindicatul “Păstorul cel Bun/Romanya* [BD], No. 2330/09, § 134, AİHM 2013 (Özetler)).

51. Mahkeme somut davada, başvuranın *Eğitim-Sen* sendikasının yerel yöneticisi sıfatıyla davet edildiği bir siyasi partinin organize ettiği panele katılması nedeniyle başvurana disiplin cezası bağlamında kınama cezası verildiğini kaydetmektedir (yukarıda 11. paragraf).

52. Mahkeme, bir devletin kamu görevlilerini, konumları gereği istisnaya tabi tutmalarının meşru kabul edilebileceğini hatırlatmaktadır. (*Vogt/Almanya*, 26 Eylül 1995, §§ 51 ve 53, A Serisi No. 323). Devletler, kamu yönetimi konusunda ulusal geleneklere göre memurlarından ya da bazı memur kategorilerinden siyasette tarafsız kalmalarını isteyebilirler. (*Ahmed ve diğerleri/Birleşik Krallık*, 2 Eylül 1998, §§ 53-54 ve 62-63, *Karar ve Hükümler Derlemesi* 1998-VI ve *Rekvényi/Macaristan* [BD], No. 25390/94, §§ 41 ve 43, AİHM 1999-III). Bununla birlikte bu türden kısıtlamalar, toplumsal bir ihtiyaç baskısına karşılık gelmesi gerekir ve izlenen meşru amaçlarla orantısız olmamalıdır (*Vogt*, anılan, § 53, *Ahmed ve diğerleri*, anılan, § 61 ve *Rekvényi*, anılan, § 43).

53. Somut davada Mahkeme'nin, başvurana verilen disiplin cezasının, Sözleşme'nin 11. maddesi açısından başvuranın sendikal faaliyetlerini yürütme hakkı üzerindeki etkileri incelemesi gerekmektedir (*Metin Turan/Türkiye*, No. 20868/02, § 28, 14 Kasım 2006). Nitekim Mahkeme'nin bu yaptırımın, toplumsal ihtiyaç baskısına karşılık gelip gelmediğini ve etkileri dikkate alındığında, izlenen meşru amaçla orantılı nitelikte olup olmadığını incelemesi gerekir.

54. Mahkeme öncelikle, başvuranın sendikanın yerel yöneticisi sıfatıyla siyasi bir parti tarafından organize edilen panele katılmaya davet edildiğini tespit etmektedir. Taraflarca sunulan belge ve görüşler ışığında Mahkeme, söz konusu gösteri sırasında, başvuranın kendisini ifade etmeden veya

İSMAİL SEZER / TÜRKİYE KARARI

davranışlarıyla herhangi bir siyasi fikir ortaya koymadan konuşmaları dinlediğini tespit etmiştir. Mahkeme her halükarda, Hükümetin aksini ispat edecek herhangi bir kanıt unsuru sunmadığını kaydetmektedir. Mahkeme daha sonra, disiplin yargılaması sırasında başvuranın sendika yöneticisi sıfatını açıkça öne sürdüğünü ve panele bir memur olarak katılmadığını bir vatandaş ve sendika yöneticisi olarak katıldığını beyan ettiğini hatırlatmaktadır. Başvuranın bu savunma biçimi kabul edilmemiştir. Disiplin yetkilileri başvuranı, katılmış olduğu paneldeki niteliğini dikkate almadan ceza vermiştir.

55. Mahkeme son olarak, kişiye verilen seçme ve eylem yapma olanaklarının ortadan kaldırılması veya hiçbir yarar sağlamayacak derecede azaltılması halinde bu kişinin dernek kurma özgürlüğüne haiz olamayacağını hatırlatmaktadır (bk. *mutatis mutandis*, *Chassagnou ve diğerleri/Fransa* [BD], No. 25088/94, 28331/95 ve 28443/95, § 114, AİHM 1999-III). Oysaki Mahkeme, somut olayda, şikâyet edilen disiplin cezası ne kadar küçük de olsa, başvuranın ve sendika üyelerinin faaliyetlerini özgürce uygulamaları konusunda caydırıcı nitelikte olduğunu ortaya koymaktadır (bk. *mutatis mutandis*, *Karaçay/Türkiye*, No. 6615/03, § 37, 27 Mart 2007, *Kaya ve Seyhan/Türkiye*, No. 30946/04, § 30, 15 Eylül 2009 ve *Şişman ve diğerleri/Türkiye*, No. 1305/05, § 34, 27 Eylül 2011). Tartışma konusu faaliyete, yani sendikanın kendi faaliyeti ile doğrudan bir ilişkisi olmayan siyasal bir parti tarafından düzenlenmiş olan panele katılma durumu, disiplin yargılamasının yapıldığı koşullar göz önüne alındığında, verilen cezanın sendikanın gelecekte organize edeceği sendikal faaliyetleri üzerinde caydırıcı bir etkiye sahip olmaktan alıkoymamaktadır.

56. Dolayısıyla Mahkeme, başvurana verilen cezanın, toplumsal bir ihtiyaç baskısına karşılık gelmediğine, başvuranın dernek kurma özgürlüğünü etkili bir şekilde kullanma hakkını orantısız olarak ihlal ettiğini, bu nedenle “demokratik bir toplumda zorunlu” olmadığına karar vermiştir.

57. Dolayısıyla Sözleşme’nin 11. maddesi ihlal edilmiştir.

II. SÖZLEŞME’NİN 13. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

4. Başvuran, verilen kınama cezasına itiraz etmek için iç hukuk yolunun bulunmamasından şikâyet etmektedir. Başvuran, Sözleşme’nin 13. maddesini ileri sürmektedir. Bu maddenin ilgili kısmı şu şekildedir:

“ (...) Sözleşme’de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, söz konusu ihlal resmi bir hizmetin ifası için davranan kişiler tarafından gerçekleştirilmiş olsa dahi, ulusal bir merci önünde etkili bir yola başvurma hakkına sahiptir.”

59. Başvuran o tarihte yürürlükte olan yasaya göre, kınama cezasına karşı yargı yolunun kapalı olduğunu iddia etmektedir. Başvuran, zaman içinde ulusal hukukun değiştirildiği konusunda Mahkeme’yi bilgilendirmiştir.

60. Hükümet, başvurana 657 sayılı Kanun’un 125. maddesinin B fıkrasına dayalı olarak kınama cezası verildiğini belirtmektedir. Hükümet, kınama cezalarına karşı 657 sayılı Kanun’un 135. maddesi uyarınca, tüm memurların üst disiplin amirine ya da bu amirlerin bulunmadığı durumlarda yetkili disiplin kuruluna itirazda bulunabileceğini eklemektedir. Hükümet, memurların itirazını yaptıktan sonra verilen kararları, nihai karar olarak kabul etmektedir. Hükümet, bununla birlikte, olayların meydana geldiği tarihte yürürlükte olan Anayasa’nın 129. maddesi uyarınca kınama cezalarının, yargı denetimine tabi tutulamayacağını belirtmektedir.

A. Kabul Edilebilirlik

61. Mahkeme bu şikâyetin Sözleşme’nin 35. maddesinin 3. fıkrası anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve başka herhangi bir kabul edilemezlik gerekçesinin bulunmadığını tespit ederek şikâyetin kabul edilebilir olduğuna karar vermektedir.

B. Esası Hakkında

62. Mahkeme, Sözleşme'nin gerekliliklerine cevap verecek şekilde Türk mevzuatının değiştirildiğine dair başvuran tarafından sunulan bilgileri not etmektedir. Ancak Mahkeme, görevinin davaya özgü koşulları değerlendirmekle sınırlı olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla Mahkeme, söz konusu dönemden itibaren gelişmelerin meydana gelebileceği gerekçesiyle bir davanın başvuran için artık geçerli hiçbir hukuki menfaat sağlamayacağı sonucuna varmaya davet edilemez (*Karakaya/Türkiye*, No. 11424/03, § 18, 24 Ocak 2008 ve bu kararda anılan içtihat).

63. Mahkeme, Sözleşme'de öngörüldüğü şekliyle, Sözleşme'nin 13. maddesinin iç hukukta hak ve özgürlüklerden yararlanma imkânı sunan bir başvuru yolunun mevcudiyetini güvence altına aldığını hatırlatmaktadır. Nitekim hükümde bahsedilen “makam” yargısal nitelikte bir makam olmak zorunda değildir. Ancak bu makamın yetkileri ve yargılama usulüne ilişkin sağladığı güvenceler başvuru yolunun etkili olup olmadığının tespitinde dikkate alınmaktadır. Yargısal olmayan makamlar söz konusu olduğunda Mahkeme, bu makamların bağımsızlığını ve başvuru yoluna sundukları usuli güvenceleri denetlemeye özen göstermektedir (*De Souza Ribeiro/Fransa* [BD], No. 22689/07, §§ 78-79, AİHM 2012).

64. Somut davada, kınama disiplin cezasına karşı tek itiraz yolu, üst makamlar önünde yapılacak idari başvuruydu. Mahkeme mevcut davadakine benzer konuların ele alındığı başka bir şikâyeti daha önce incelediğini ve kınama cezası gibi bir yaptırımla cezalandırılan bir memurun, olası istismarları engelleyecek ya da sadece bu tür bir disiplin cezasının yasal olup olmadığının incelenmesine yarayacak her türlü güvenceden mahrum kalması nedeniyle Sözleşme'nin 13. maddesinin, ihlal edildiğine karar verdiğini hatırlatmaktadır (*Karaçay*, anılan, § 44 ve *Kaya ve Seyhan*, anılan, § 41).

İSMAİL SEZER / TÜRKİYE KARARI

65. Mahkeme inceleme sonucu, Hükümetin, mevcut davada farklı bir sonuca varmaya yetecek nitelikte inandırıcı hiçbir delil veya argüman sunmadığını kaydetmektedir.

66. Dolayısıyla, Sözleşme'nin 13. maddesi ihlal edilmiştir.

III. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

67. Sözleşme'nin 41. maddesi aşağıdaki gibidir.

“Eğer Mahkeme bu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf'ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırıabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder.”

A. Tazminat

68. Başvuran, manevi tazminat olarak 2.200 avro (EUR) talep etmektedir.

69. Hükümet bu iddialara karşı çıkmaktadır ve gerekirse Sözleşme'nin ihlal edildiği tespitinin yeterli olacağını savunmaktadır.

70. Mahkeme, manevi tazminat olarak başvuru 1.500 avro ödenmesi gerektiği kanaatine varmaktadır.

B. Masraf ve Giderler

71. Başvuran ayrıca, Mahkeme önünde yapılan masraf ve giderler için 6.260 avro talep etmektedir. Talebi, şu şekilde hesaplanmıştır.

- Ankara Barosu ücret tarifelerine göre başvuran ve Avukatı U. E. arasında 7 Ağustos 2007 tarihinde imzalanan avukatlık ücret sözleşmesine dayalı olarak Mahkeme önündeki yargı masrafları için 5.910 avro;
- *Eğitim-Sen* adına düzenlenen 22 Mart 2011 tarihli fatura sunularak, tercüme masrafları için 40 avro;

İSMAİL SEZER / TÜRKİYE KARARI

- *Eğitim-Sen* adına düzenlenen 6 Mayıs 2011 tarihli fatura sunularak, tercüme masrafları için 315 avro.

72. Hükümet bu iddialara karşı çıkmaktadır. Mevcut başvuruya özgü herhangi bir güçlük olmadığını gerekçesiyle talep edilen tutarın aşırı olduğu görüşündedir.

73. Mahkeme'nin içtihadına göre bir başvurana yaptığı masraf ve harcamaların iadesi ancak bu masraf ve harcamaların gerçekliği, zorunluluğu ve makul oranda olduğu ortaya konulduğu takdirde mümkündür. Somut davada Mahkeme, başvuranın Ankara Barosu ücret tarifesine dayalı olarak avukatıyla imzaladığı avukatlık sözleşmesini sunduğunu tespit etmiştir. Mahkeme, sunulan belgeler ile içtihadını dikkate alarak, temsilcilik masrafları için başvurana 2.000 avro ödenmesinin uygun olacağına kanaat getirmektedir. Tercüme masrafları için Mahkeme, sunulan faturaların başvuran adına değil de sendika adına düzenlendiğini kaydetmektedir. Dolayısıyla başvuranın tercüme masraflarına ilişkin talebinin reddedilmesi gerekir.

C. Gecikme Faizi

74. Mahkeme, gecikme faizinin Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi faiz oranına üç puanlık bir artış eklenerek belirlenmesini uygun görmektedir.

MAHKEME BU GEREKÇELERLE, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun kabul edilebilir olduğuna;
2. Sözleşme'nin 11. maddesinin ihlal edildiğine;
3. Sözleşme'nin 13. maddesinin ihlal edildiğine;
4. a) Davalı Devletin başvurana, Sözleşme'nin 44. maddesinin 2. fıkrasına uygun olarak, kararın kesinleştiği tarihten başlamak üzere üç ay içerisinde, ödeme tarihinde geçerli olan döviz kuru üzerinden Türk

İSMAİL SEZER / TÜRKİYE KARARI

lirasına çevrilmek üzere aşağıda belirtilen miktarları ödemekle yükümlü olduğuna;

i) Her türlü vergi tutarı hariç olmak üzere, 1.500 avro (bin beş yüz avro) tutarında manevi tazminat ödenmesine;

ii) Başvuran tarafından ödenecek her türlü vergi tutarı hariç olmak üzere, masraf ve giderler için, 2.00 avro (iki bin avro) ödenmesine;

b) Söz konusu sürenin bittiği tarihten başlayarak ödemenin yapıldığı tarihe kadar, bu miktarlara Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına;

6. Adil tazmine ilişkin diğer taleplerin reddedilmesine;

karar vermiştir.

İşbu karar Fransızca dilinde tanzim edilmiş olup; Sözleşme'nin 77 §§ 2. ve 3. maddesi uyarınca 24 Mart 2015 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Stanley Naismith
Yazı İşleri Müdürü

Guido Raimondi
Başkan